

Carya is bekend als leverancier van onder andere pecannoten. Daarnaast heeft de boom een bijzonder fraaie herfstverkleuring. Met deze zowel gebruiks- als sierwaarde verdient de slechts bescheiden bekende Carya zeker meer aandacht.

Tekst en foto: Emiel van den Berg

De (wal- of okker)nootfamilie, de Juglandaceae, is een bomenfamilie waarvan Juglans (walnoot) en Pterocarya (vleugelnoot) bekende vertegenwoordigers zijn. Juglans heeft naam gemaakt door de productie van walnoten en Pterocarya als parkboom. Platycarya, Engelhardia en Carya zijn andere leden. De leden van de nootfamilie komen wereldwijd voor, behalve in Afrika en Australië. Carya is een weinig toegepast bomengeslacht dat met name bekend is vanwege de productie van pecannoten (afkomstig van *C. illinoensis*). Carya is al wel sinds 1629 in cultuur en telt circa 18 soorten bladverliezende bomen. Zes soorten groeien in en rond China, één soort is te vinden in Mexico maar meer dan de helft groeit van nature in de Verenigde Staten. Nog altijd bevinden zich in het oosten van de Verenigde Staten uitgestrekte bossen met veel Carya en over het gehele landschap van de Verenigde Staten zijn volwassen vormen van deze boomsoort te bewonderen. In Nederland groeit geen enkele soort van nature maar zijn er wel enkele in cultuur. De wetenschappelijke naam Carya stamt af van het Griekse woord karuon wat (wal- of okker)noot betekent. De boom vormt vruchten die op walnoten lijken. Als Nederlandse naam is bitternoot het meest gebruikt. Het hout staat bekend onder de naam Hickory en is bijzonder sterk en veerkrachtig. Het wordt onder andere gebruikt voor stelen van allerlei gereedschappen, handbogen en wandel- en drumstokken.

AFSCHILFERENDE BAST

Carya is net als Juglans, waar hij veel op lijkt, een boom van de eerste grootte, wat betekent dat hij boven de twaalf meter hoogte komt. De vrucht van Carya is van die van Juglans te onderscheiden doordat deze groter is en sierlijker oogt. Ander verschil is dat de bitternoot, in tegenstelling tot de walnoot, glad is en vanzelf openspringt. Verder is de habitus van Carya fijner en het loof mooier, donkerder van kleur. Nog een duidelijk verschil is dat de bloemkatjes bij Carya in plukjes bij-

Carya ovata

Carya levert noten en een prachtige herfstkleur

een staan terwijl die bij Juglans alleen staan. Het samengestelde blad van Carya is groot en opvallend zoet geurend. Het blad is opgebouwd uit vijf (soms zeven) deelblaadjes van 10 tot 15 cm lengte. Die deelblaadjes zijn ovaal-langwerpig en hebben een licht gezaagde bladrand. Aan de onderzijde is het blad aanvankelijk dicht behaard. Zeer opvallend is de verkleuring in de herfst in allerlei tinten geel. Dan is de boom een echte blikvanger waarbij het gele blad mooi combineert met de grijze tint van de schors. Op latere leeftijd is die schors vaak sterk afschilferend. De onopvallende bloemen openen in het voorjaar en de noten verschijnen einde zomer. Ze zijn bolvormig tot ovaal en drie tot vijf cm lang. Het omhulsel is vierkamerig en eenmaal rijp splijt de noot in zijn geheel open. De schil van de noot is bij de meeste soorten dik en stevig, maar bij de pecannoot (*C. illinoensis*) blijft de schil dun. De pecannoot splijt in twee delen open.

PENWORTEL

C. illinoensis is leverancier van de pecan-

noot, veruit de smaakvolste noot die Carya levert. De boom is afkomstig uit het dal van de Mississippi en wordt in die omgeving op grote schaal aangeplant. Het is de grootste soort die op vruchtbare grond snel groeit. *C. illinoensis* is matig winterhard en groeit alleen in het zuiden van Frankrijk en zuidelijker. Drie cultivars zijn goed bruikbaar in Nederland. *C. ovata* heet de witte bitternoot en is eenvoudig herkenbaar aan het vijftallige blad en de katjes die uit drie delen bestaan. Vooral de afschilferende bast is fraai. *C. laciniata* heet de koningsnoot en levert de zoetste eetbare noten. Het meest bitter zijn de noten van *C. glabra*, gladbladige bitternoot genoemd vanwege de gladde onderzijde van het blad. De boom is geliefd vanwege het taai duurzame hout. Bij het verplanten van Carya vormt de stevige penwortel vaak een probleem. Staat een boom eenmaal een aantal jaren vast dan is verplanten vrijwel onmogelijk. Tijdens de opkweek staat de boom daarom steeds vaker in een grote container en hierdoor is het aantal aangeboden bomen duidelijk toegenomen.